

אחר שחרב הבית — לא הותרו שוב
הבמות³²⁴.

גמרא:

אמר רבי יצחק: שמעתי, שמקריבין בבית
חוניו³²⁵ ³²⁶ [הוא מזבח שבנה חוניו שהיה
בנו של שמעון הצדיק במצרים³²⁷, ובנאו
לשם שמים³²⁸] בזמן הזה.

ומבארין: קסבר רבי יצחק כמאן דאמר,
דבית חוניו — לאו בית עבודה זרה היא³²⁹
[דאיכא מאן דאמר, דעבודה זרה היא], וקא
סבר נמי דקדושה ראשונה שנתקדשה
ירושלים, קידשה רק לשעתה, ולא קידשה

ומעשר שני בכל הרואה³²³, דהיינו בכל
מקום שיכול לראות משם את שילה, ואילו
בירושלים, אוכלין דווקא לפני מן החומה.

ובין כאן, בשילה, ובין כאן, בירושלים —
קדשי קדשים נאכלין דווקא לפני מן
הקלעים [היריעות המקיפות את חצר המשכן
בשילה. ובמקדש שבירושלים — היינו
לפנים מחומת העזרה].

ולאחר שחרבו, המשכן שבשילה, ובית
המקדש שבירושלים, יש חילוק ביניהם:

קדושת שילה יש אחריה היתר, שאחר
שחרבה שילה — הותרו הבמות. ואילו
קדושת ירושלים — אין אחריה היתר, שגם

מלך. ואין מלך ישראל בחו"ל. עיי"ש.

327. הקשו התוס' [ד"ה שמעתי], היאך מקריבין
שם בטומאה, דהא גזרו טומאה על ארץ
העמים?!

ותירצו, דכיון שמן התורה אפשר להקריב
שם, שמא לגבי האי לא גזרו חכמים טומאה.
ובתוס' בתענית [י"ז ע"ב] ג"כ הקשו קושיא זו,
ותירצו, דהותרה טומאה בציבור. ועיי' ברש"ש
כאן.

328. ופלוגתא היא במס' מנחות [ק"ט ע"ב] אם
בנאו לשם שמים או לשם ע"ז. וכתב הריטב"א
דמ"מ ודאי עבר אשחוט חוץ, דהא בזמן הבית
היה. אבל התוס' שם [ד"ה והעלה] כתבו, דלא
עבר אשחוט חוץ, משום שהעלה רק נדרים
ונדבות לבני נח, ולא הקריב קרבנות ישראל.

329. הקשה תוס' הרא"ש, הא איכא למחזי אם
עובדים שם עתה ע"ז או לא?! וכתב, דשמא
קמ"ל רבי יצחק, דמעיקרא נמי לא היו עובדין
שם ע"ז.

פסחים? וביארו, דכל החובות הקבוע להם זמן
— מפסחים ילפינן להו. עיי"ש.

323. הכי איתא בזבחים [ק"ח ע"ב]: "רבי אבהו
אמר, אמר קרא: "בן פרת יוסף בן פרת עלי
עין". עין שלא רצתה לזון ולהנות מדבר שאינו
שלו — תזכה ותאכל כמלא עיניה".

324. וטעמא מפרש במס' זבחים, דכתיב בענין
היתר הבמות: "כי לא באתם עד עתה אל
המנוחה ואל הנחלה". ודרשינן: "אל המנוחה"
— זה שילה, שנחו בה מלכבוש. "ואל הנחלה"
— זו ירושלים. ולמה חילקן הכתוב? כדי ליתן
היתר במות בין זה לזו.

325. עיי' בפירוש המשניות להרמב"ם בסוף מס'
מנחות, שהאריך לבאר ענין זה.

326. במקדש דוד [סי' כ' ס"ק ד'] הוכיח,
דלמזבח חוניו היה דין במת יחיד. דבמת ציבור
היתה רק בארץ ישראל, כמבואר במכילתא.
והיינו טעמא, משום דצריך לקדשה, ובעינן לכך

לעתיד לבוא, דהיינו כשחורבה. אלא משחורבה — הותרו הבמות. ולכן מקריבין בבית חוניו, דחשיב כבמה.

ומנא ליה הא?

דכתיב גבי היתר הבמות בגלגל: "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה". ודרשינן: "מנוחה" — זו שילה. "נחלה" — זו ירושלים. מקיש הכתוב נחלה — למנוחה. מה מנוחה — יש אחריה היתר, דמשחורבה שילה, הותרו הבמות עד שנבנה בית המקדש, אף נחלה, ירושלים — יש אחריה היתר. ולהכי שרי להקריב בבית חוניו בזמן הזה, לאחר שחרב הבית.

אמרו ליה לרבי יצחק: האם באמת אמרת דבר זה, דקדושת ירושלים — יש אחריה היתר?

אמר להו: לא אמרתי.

אמר רבא: האלהים [לשון שבועה], בתחילה אמרה רבי יצחק להאי מילתא, ואנא גמירנא לה מיניה [למדתיה ממנו].

ומאי טעמא קא הדר ביה?

משום קשיא דהקשה רב מרי עליה.

דמותיב רב מרי: ומי שרו במות לאחר שחרב הבית?

והתנן במתניתין דידן: קדושת שילה — יש אחריה היתר, קדושת ירושלים — אין אחריה היתר:

ועוד קשה, מדתנן: משבאו לירושלים, נאסרו הבמות, ולא היה להם עוד היתר — אף כשחרב הבית, והיינו טעמא דנאסרו, כיון שהיא — ירושלים — היתה לנחלה האמורה בקרא דהיתר הבמות: "כי לא באתם עד עתה וגו' ואל הנחלה". דמשמע, דאחר שיבואו אל הנחלה — ייאסרו הבמות!

והאי מלתא, אי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, או לא — פלוגתא דתנאי היא³³⁰.

דתנן: אמר רבי אליעזר: שמעתי מרבותי, שכשהיו בונים בהיכל בבנין בית שני, בימי עזרא, היו עושין קלעים להיכל [במקומו של ההיכל], בצמוד לכתלים הנבנים.

וסלקא אדעתין השתא, שהיו עושין כן, כדי שיהו הקלעים נחשבים כבנין — עד שיבנו הכתלים עצמם, כדי שיהא המזבח הבנוי בעזרה, כאילו עומד 'פתח אהל מועד' [דכתיב בהקרבת הקרבנות, שצריך שתהא ההקרבה 'פתח אהל מועד'], ויוכלו להקריב עליו קרבנות — עוד לפני שתסתיים בניית ההיכל [שהרי התחילו להקריב קרבנות מיד כשעלו בימי כורש, ובניית הבית הסתיימה רק עשרים ושתים שנה לאחר מכן].

וכן, היו עושין קלעים לעזרה.

וסלקא אדעתין, שהיו עושין קלעים — כדי שייחשב בית, ויוכלו להקריב קרבנות.

אלא שהפרש היה ביניהם: שבהיכל, היו בונים את קירות ההיכל — מבחוץ [מחוץ

איכא תנא דסבר כוותיה, דלא קדשה לעתיד לבוא! ואי משום דאיכא סתם מתניתין דאחר

330. הקשו תוס' והריטב"א, אם כן, דפלוגתא דתנאי היא, מאי טעמא הדר ביה רבי יצחק, הא

דלמא דכולי עלמא סברי, דקדושה ראשונה קידשה לשעתה — וקידשה לעתיד לבוא. ומר — מאי דשמיע ליה קאמר, ומר — מאי דשמיע ליה קאמר. דכך שמע רבי אליעזר, שהיו עושין קלעים, אבל לא משום שהיה צריך לקדש, ולא פליג אדרבי יהושע. [ולא בא רבי יהושע לחלוק על רבי אליעזר, אלא שלא שמע את דבריו, ואמר מאי דשמיע ליה. רש"י במס' שבועות].

וכי תימא: אם כן, קלעים לרבי אליעזר — למה לי? הא סבירא ליה, דקדשה לעתיד לבוא!

לצניעותא בעלמא עשאום.

אלא, האי דאמרינן, דהך בעיא, אי קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא או לא — מחלוקת תנאים היא, כי הני תנאי היא:

דתניא, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: תנן במסכת ערכין [לב]. בענין בתי ערי חומה: "ואלו הן בתי ערי חומה וכו' מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, כגון קצרה הישנה של צפורי, וחקרה של גוש חלב", ומונה שם המשנה תשע ערים.

ולמה מנו חכמים דווקא את ערים אלו, והרי היו עוד הרבה ערים המוקפות חומה מימות יהושע, והתם נמי, בסיפא דמתניתין, תנן: "וכן כיוצא בהן"?

לקלעים], כדי שלא יכנסו הבונים למקום ההיכל³³¹, ובעזרה — היו בונים מבפנים [מלפני הקלעים].

וסיפא דמתניתין דהתם: ואמר רבי יהושע: שמעתי, שמקריבין קרבנות בזמן הזה — אף על פי שאין בית המקדש קיים,

ושאוכלין קדשי קדשים — אף על פי שאין קלעים [על אף שדינם של קדשים קלים שנאכלין לפנין מן הקלעים],

ושאוכלין קדשים קלים ומעשר שני, שמקום אכילתן הוא בירושלים, לפנין מהחומה — אף על פי שאין חומה לירושלים. מפני שקדושה ראשונה, קידשה לשעתה — וקידשה לעתיד לבוא. ולהכי, כל מקומות אלו — עומדין בקדושתן הראשונה.

ודייקנן: מכלל, דרבי אליעזר דאמר דהיו עושין קלעים להיכל ולעזרה, סבר דקדושה ראשונה — לא קידשה לעתיד לבוא, ולכן היו צריכים לעשות קלעים, ולחזור ולקדש את המקום בתודות ובשיר [כדאמרינן במס' שבועות].

חזינן דמחלוקת תנאים היא. דלרבי יהושע — קדשה לעתיד לבוא, ולרבי אליעזר — לא קדשה!

אמר ליה רבינא לרב אשי: ממאי?

דבמקום מזבח מיהא — מותר להקריב. וע"ע בריטב"א וברשב"א מה שכתבו בזה.

331. כך פירש רש"י כאן. ובשבועות [ט"ז ע"א, ד"ה אלא שבהיכל] פירש, דהיינו כדי שלא יזונו עיניהם מן ההיכל. וכך פירש הריטב"א הכא.

קדושת ירושלים אין היתר, אם כן, מעיקרא מאי קסבר?!

ותירצו התוס', דלכולי עלמא, משבאו לירושלים — נאסרו הבמות, ושוב לא היה להן היתר. ונחלקו רק על מקום המזבח, אי שרי להקריב שם, דמ"ד דקדשה לעת"ל סבר,

אלא, שכשעלו בני הגולה, מצאו רק את הערים האלו — וקידשו. אבל הראשונות, כל שאר הערים שהיו מוקפות, בטלו משבטלה הארץ [משגלן].

אלמא קסבר האי תנא: קדושה ראשונה, קידושה לשעתה — ולא קידושה לעתיד לבוא. ולהכי, רק אותן ערים שקידשו כשעלו מהגולה — נתקדשו.

ורמינהו, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: וכי תשע ערים אלו בלבד היו? והלא כבר נאמר גבי ממלכת עוג: "ונלכד את כל עריו וגו' ששים עיר כל הכל ארגוב", וכתוב בהו, באותן ערים: "כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה?"

אלא למה מנו חכמים דווקא את ערים אלו?

משום שכשעלו בני הגולה, מצאו ערים אלו — וקידשו.

ב-י ותמהינן: ואמאי קידשו שוב השתא? הא אמרי לקמן, בסיפא דהך מתניתא, דכל שתעלה לך מסורת מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע, חשיבא מוקפת, ולא צריכא לקדושי?

אלא אימא הכי: מצאו את אלו — ומנאו.

ובאמת לא אלו בלבד חשיבי מוקפות חומה, אלא, כל שתעלה לך מסורת בידך מאבותיך, שמוקפת חומה היא מימות יהושע בן נון, כל המצות הללו הנהגות במוקפות, דהיינו: שילוח מצורע, קריאת מגילה בט"ו, דין בתי ערי חומה — נוהגין בה. מפני שקדושה ראשונה שנתקדשו בה כשנכנסו ישראל לארץ, קידושה לשעתה — וקידושה לעתיד לבוא³³².

והיינו דארמן לעיל, דהנדון אם קדשה לעתיד לבוא, או לא — מחלוקת תנאים היא, דבזה נחלקו ברייתות אלו³³³.

ותמהינן: והרי שתי הברייתות נאמרו משמו של רבי ישמעאל, ואם כן קשיא דרבי ישמעאל — אדרבי ישמעאל?

ומתרצינן: תרי תנאי נינהו, ואליבא דרבי ישמעאל ברבי יוסי. חד מינייהו אמר דהכי אמר רבי ישמעאל, וחד מינייהו אמר — דהכי אמר רבי ישמעאל.

ואיבעית אימא: הא, ברייתא בתרייתא, דקדשה אף לעתיד לבא, רבי אלעזר בר יוסי אמרה. דהא שמעינן ליה דאמר הכי בדוכתא אחרינא [לעיל].

דתניא: רבי אלעזר ברבי יוסי אמר: כתיב בענין בתי ערי חומה: "אשר לוא חומה".

משמע דס"ל דגם מוקפין דחו"ל קורין בט"ו?]

333. עיי' בשו"ת הרשב"א [ח"ד סי' קפ"ד], שהאריך לבאר עניין זה, של קדושה ראשונה ושניה.

332. משמע מהכא, דלמ"ד דלא קדשה לעתיד לבוא, אין קריאת מגילה בט"ו במוקפין דא"י. והקשה הטורי אבן [לעיל ב' ע"ב ד"ה אלא שושן], מאי שנא ממוקפין דחו"ל, דלעולם לא היתה שם קדושה [וקשיא רש"י דידיה אדידיה, דהכא פירש דמירי גם לענין מגילה, ולעיל